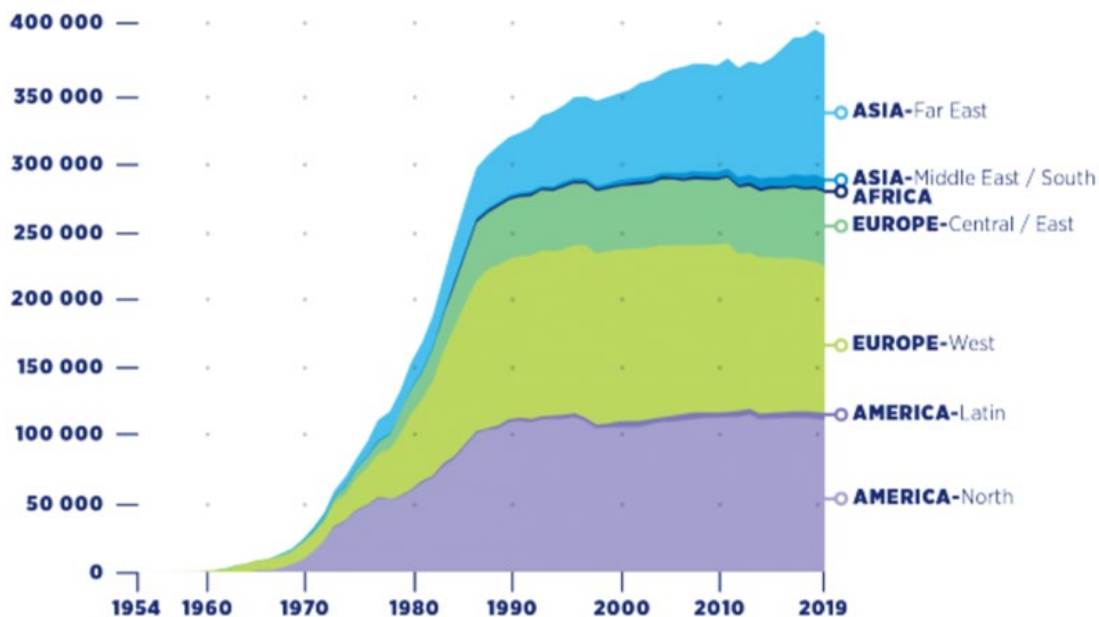

AZ ATOMENERGIA SZEREPE A DEKARBONIZÁCIÓBAN

Gyórfi László Krisztián, Dr. Hugyecz Attila – 2020. október 15.

A nukleáris technológia polgári célú hasznosításának kezdete óta eltelt közel 70 évben az atomerőművek érdemi részesedést vívtak ki a világ villamosenergia-ellátásában. Az azóta eltelt évtizedekben **felépült összesen több, mint 600 blokk és ezek működtetése során 18 000 reaktorévnyi tapasztalat gyűlt össze.**

A beépített atomerőművi kapacitások alakulása régióként az 1950-es évektől napjainkig (MW)

Forrás: IAEA - Nuclear Power Status, 2019

A világon jelenleg 442 energetikai célú atomerőművi blokk¹ (összesen nagyságrendileg 392 GW beépített teljesítőképességgel) működik. Ezek a globális villamosenergia-igény több, mint 10%-át fedezik, így **a nukleáris energia világszinten a vízenergia után a második legjelentősebb karbonsemleges energiaforrás** (a vízenergia részesedése körülbelül 16%). A világon további 54 blokk létesítése zajlik, melyek összesített beépített teljesítőképessége körülbelül 57 GW.

A világ országai közül 31 működtet atomerőművet, ezek jellemzően Európában, Ázsiában vagy Észak-Amerikában üzemelnek. A legtöbb reaktort az USA, Franciaország, Kína, Oroszország és Japán működteti (összesen a blokkok több, mint 60%-át). Három további ország (Banglades, Fehéroroszország, Törökország) még nem rendelkezik működő atomerőművel, de a kivitelezés folyamatban van. A kereskedelmi célú reaktorok mellett a világban üzemel továbbá 220 kutatási és oktatási célú reaktor is.

Az atomerőművek globálisan évente nagyságrendileg 2 500 TWh villanyt termelnek, mely a karbonsemleges előállított villamos energia körülbelül 30%-a. A nukleáris energiából előállított villany az időjárásfüggő megújuló energiához hasonlóan nem jár szén-dioxid-kibocsátással. Ha figyelembe vesszük a létesítéshez és leszereléshez szükséges feladatokhoz kapcsolódó kibocsátást is (vagyis ha ún. teljes életciklus alapján vizsgáljuk a fajlagos karbonemissziót), akkor is nagyon kedvező a kép: **az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányzási Testületének (IPCC) jelentése² szerint az atomerőművek teljes életciklusra vonatkoztatott, a megtermelt villanyra vetített (fajlagos)**

¹ 2020. szeptember 30-án, adatok forrása: <https://pris.iaea.org/PRIS/home.aspx>

² Climate Change 2014 Mitigation of Climate Change -IPCC

szén-dioxid-kibocsátása lényegében megegyezik a szélenergiaéval (12 g CO₂/kWh) és jóval kedvezőbb, mint a napelemeké (háztartási méretű napelemek: 41 g CO₂/kWh, hálózati méretűek: 48 g CO₂/kWh)³.

Egyes erőművi technológiák teljes életciklusra számított fajlagos CO₂-kibocsátása

Options	Direct emissions	Infrastructure & supply chain emissions	Biogenic CO ₂ emissions and albedo effect	Methane emissions	Lifecycle emissions (incl. albedo effect)
	Min/Median/Max	Typical values			Min/Median/Max
Currently Commercially Available Technologies					
Coal—PC	670/760/870	9.6	0	47	740/820/910
Gas—Combined Cycle	350/370/490	1.6	0	91	410/490/650
Biomass—cofiring	n.a. ⁱⁱ	–	–	–	620/740/890 ⁱⁱ
Biomass—dedicated	n.a. ⁱ	210	27	0	130/230/420 ^v
Geothermal	0	45	0	0	6.0/38/79
Hydropower	0	19	0	88	1.0/24/2200
Nuclear	0	18	0	0	3.7/12/110
Concentrated Solar Power	0	29	0	0	8.8/27/63
Solar PV—rooftop	0	42	0	0	26/41/60
Solar PV—utility	0	66	0	0	18/48/180
Wind onshore	0	15	0	0	7.0/11/56
Wind offshore	0	17	0	0	8.0/12/35
Pre-commercial Technologies					
CCS—Coal—Oxyfuel	14/76/110	17	0	67	100/160/200
CCS—Coal—PC	95/120/140	28	0	68	190/220/250
CCS—Coal—IGCC	100/120/150	9.9	0	62	170/200/230
CCS—Gas—Combined Cycle	30/57/98	8.9	0	110	94/170/340
Ocean	0	17	0	0	5.6/17/28

Forrás: IPCC (2014): *Climate Change 2014, Mitigation of Climate Change*, p. 1335.

Nagyságrendi becslésként írjuk, hogy az ENSZ IPCC egy 2007. évi riportja⁴ alapján elmondható az is, hogy a nukleáris energia hasznosítása évi 1,5 milliárd tonna szén-dioxid kibocsátását teszi elkerülhetővé, miközben a teljes energiaszektorhoz köthető globális CO₂-kibocsátás évi 32-33 Mrd tonna körül alakul (ebbe az erőművi szektoron kívül beletartozik a közlekedés, épületfűtés stb. is).

A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA) adatai szerint 1971-2018 között a nukleáris energia révén összesen 74 milliárd tonna szén-dioxid-kibocsátás vált elkerülhetővé⁵, ami nagyságrendileg megegyezik a teljes globális villamosenergia-szektor 2013-2018 közötti kibocsátásával. **Az atomenergia erőművi felhasználásának köszönhetően tehát máig 6 teljes évnvi globális erőműparki CO₂-kibocsátást takarítottunk meg.**

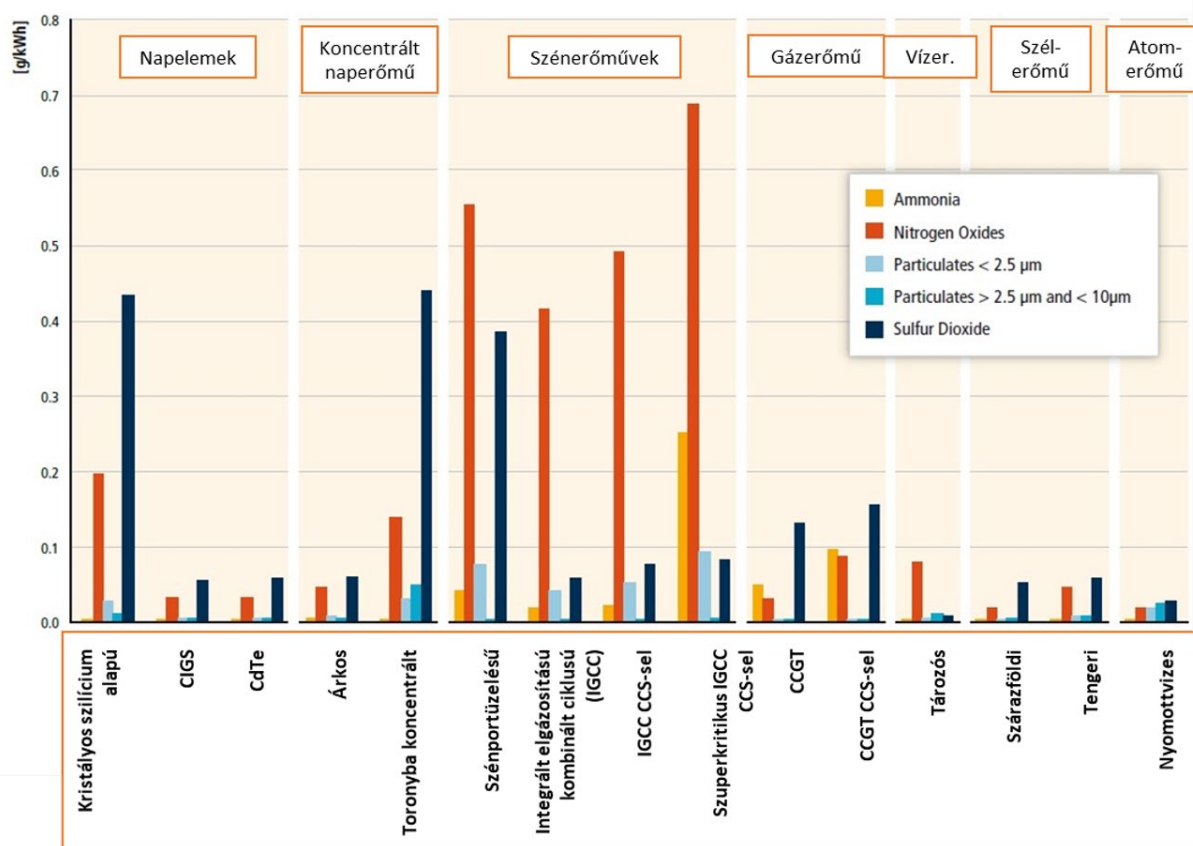
Az **életciklus alapú értékeléshez** a levegőszennyezés káros egészségügyi hatásának egyéb okozóit is érdemes erőművi technológiánkénti bontásban áttekinteni (szintén az IPCC anyagából átemelve).

³ Medián értékek a táblázat utolsó oszlopából, forrás a táblázat alatt

⁴ *Climate Change 2007 Mitigation of Climate Change - IPCC*

⁵ *Climate Change and Nuclear Power 2020 - IAEA*

Az egyes erőművi technológiák teljes életciklusához kapcsolódó különböző, egyéb kibocsátások az ENSZ IPCC szerint

Forrás: IPCC (2014): *Climate Change 2014, Mitigation of Climate Change*, p. 548., saját fordítással módosítva

E téren is megfigyelhető a széntüzelésű erőművek hátránya, mely hátrány leginkább a nitrogén-oxidok és a kisméretű szálló por fajlagos kibocsátásában mutatkozik meg. Kissé meglepő talán a ma leginkább elterjedt polikristályos szilícium alapú napelemek teljes életciklusához tartozó, viszonylag magas nitrogén-oxid- és kén-dioxid-kibocsátás (ez egyébként a toronyba koncentrált napsugaras naperőművekre is igaz). **Az IPCC szerint ugyanakkor kiemelkedően kedvező a szél- és atomerőművek, az újabb technológiájú (CIGS és CdTe) napelemek és a vízerőművek környezeti lábnyoma.** A víz- és nyomottvízes atomerőművek kedvező értékeiben minden bizonnyal szerepet játszik az ilyen erőművek rendkívül hosszú élettartama és atomerőművek esetén azok rendkívül nagy kihasználtsága is (szinte folyamatos üzeme teljes teljesítményen).

A hosszú távú fenntarthatóság tekintetében is kedvező a helyzet: a már ismert és kitermelhető **uránkészletek** is több, mint 260 évre elegendőek. Ha ehhez hozzávesszük a fűtőanyag reprocessálásának lehetőségét, a 4. generációs szaporítóreaktorokat és a tórium alapú üzemanyagot akkor **a készletek évezredekig elegendőek lehetnek.**

Ha mindezt kiegészítjük azzal, hogy az atomerőművek időjárás alakulásától függetlenül, éjjel-nappal, szélben és szélcsendben is folyamatosan, kimagasló rendelkezésre állás mellett tudnak termelni, akkor látható, hogy óriási hátrányba kerülünk a klímaváltozás elleni harcban, ha lemondanánk a nukleáris energiáról.